

TRACTATUS X.

De eo quod Joannes scribit : *Omnis qui credit quod Jesus sit Christus, ex Deo natus est* : usque ad id, *Hæc est enim dilectio Dei, ut præcepta ejus servemus.*

I. MEMINISSE vos credo, qui affuistis hesterno die, ad quem locum in progressu hujus epistolæ pervenerit nostra tractatio : id est : « Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere ? Et hoc mandatum habemus ab ipso, ut qui diligit » Deum, diligit et fratrem suum¹. » Huc usque disputatum erat. Quæ sequuntur ergo ex ordine videamus. « Omnis qui credit quod Jesus sit Christus, ex Deo natus » est². » Quis est qui non credit quod Jesus sit Christus ? qui non sic vivit, quomodo præcepit Christus. Multi enim dicunt, Credo : sed fides sine operibus non salvat. Opus autem fidei ipsa dilectio est, dicente Paulo apostolo : « Et fides quæ per dilectionem operatur³. » Opera quidem tua præterita, antequam crederes, vel nulla erant ; vel si bona videbantur, inania erant. Si enim nulla erant ; sic eras quasi homo sine pedibus aut vexatis pedibus ambulare non valens : si autem bona videbantur ; antequam crederes, currebas quidem, sed præter viam currendo, errabas potius quam perveniebas. Est ergo nobis et currendum, et in via currendum. Qui præter viam currit ; inaniter currit : imo ad laborem currit. Tanto plus errat,

¹ 1 Joan. iv, 20, 21. — ² Id. v, 1. — ³ Galat. v, 6.

quanto præter viam currit. Quæ est via per quam currimus ? Christus dixit : « Ego sum via¹. » Quæ patria, quo currimus ? Christus dixit, Ego sum veritas. Per illum curris, ad illum curris, in ipso requiescis. Sed ut curreremus per illum, extendit se usque ad nos : longe enim eramus, et longe peregrinabamur. Parum est, quia longe peregrinabamur : et languidi nos movere non poteramus. Medicus venit ad ægrotos, via porrecta est ad peregrinos. Salvemur ad ipso, ambulemus per ipsum. Hoc est credere quia Jesus Christus est, quomodo credunt Christiani, qui non solo nomine Christiani sunt, sed et factis et vita : non quomodo credunt dæmones. Nam et dæmones credunt, et contremiscunt, sicut dicit Scriptura². Quid potuerunt plus credere dæmones, quam ut dicerent : « Scimus qui sis, Filius Dei³ ? » Quod dixerunt dæmones, hoc dixit et Petrus. Cum Dominus quæreretur, quis esset et quem illum dicerent homines, responderunt illi Discipuli : « Alii dicunt te Joannem Baptistam, alii » Eliam, alii Jeremiam, aut unum ex Prophetis. Et ille, » Vos autem quem me esse dicitis ? Respondit Petrus, et » ait, Tu es Christus Filius Dei vivi. Et audivit a Domino, » Beatus es Simon Bar-Jona, quia non revelavit tibi » caro et sanguis, sed Pater meus qui est in cœlis⁴. Videte quæ laudes prosequantur hanc fidem : « Tu es Pe- » trus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. » Quid est, Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam ? Super hanc fidem, super id quod dictum est, Tu es Christus Filius Dei vivi. Super hanc petram, inquit, fundabo Ecclesiam meam. Magna laus. Ergo dicit Petrus, Tu es Christus Filius Dei vivi : dicunt et dæmones, Scimus qui sis, Filius Dei, sanctus Dei. Hoc Petrus, hoc et dæmo-

¹ Joan. xiv, 6. — ² Jacob. ii, 19. — ³ Marc. i, 24. — ⁴ Matth. xvi, 14, etc.

nes : eadem verba , non idem animus. Et unde constat , quia hoc Petrus cum dilectione dicebat ? Quia fides Christiani cum dilectione est : dæmonis autem sine dilectione. Quomodo sine dilectione ? Hoc dicebat Petrus , ut Christum amplecteretur : hoc dicebant dæmones , ut Christus ab eis recederet. Nam antequam dicerent : « Scimus qui sis , » tu es Filius Dei : Quid nobis et tibi est , dixerunt , Quid » venisti ante tempus perdere nos¹ ? » Aliud est ergo confiteri Christum , ut teneas Christum : aliud confiteri Christum , ut repellas a te Christum. Ergo videtis , quia quomodo hic dicit , « Qui credit , » propria quædam fides est : non quomodo cum multis. Itaque fratres , nemo hæreticorum dicat vobis , Et nos credimus. Ideo enim de dæmonibus exemplum proposui , ne gaudeatis ad verba credentium , sed exploretis facta viventium.

II. Videamus ergo quid est credere in Christum : quid credere , quia Jesus ipse est Christus. Sequitur , « Omnis » qui credit , quod Jesus sit Christus , ex Deo natus est² , » Sed quid est credere illud ? « Et omnis qui diligit qui genuit » eum , diligit eum qui genitus est ab ipso. » Statim fidei conjunxit dilectionem ; quia sine dilectione fides inanis est. Cum dilectione fides Christiani , sine dilectione dæmonis : qui autem non credunt , pejores sunt quam dæmones , et tardiores quam dæmones. Nescio quis non vult credere in Christum : ad huc nec dæmones imitatur. Jam credit in Christum , sed odit Christum : habet confessionem fidei in timore pœnæ , non in amore coronæ ; nam et illi puniri timebant. Adde huic fidei dilectionem , ut fiat fides qualem dicit apostolus Paulus : « Fides quæ per dilectionem operatur³ : » invenisti Christianum , invenisti civem Jerusalem , invenisti civem Angelorum , invenisti in via suspirantem peregrinum ; adjunge te illi , comes tuus est , curre cum illo ,

¹ Marc. i , 24 , et Luc. iv , 34. — ² I Joan. v , 1. — ³ Galat. v , 6.

si tamen et tu hoc es. « Omnis qui diligit qui genuit eum , » diligit eum qui genitus est ab ipso. » Quis genuit ? Pater. Quis est genitus ? Filius. Quid ergo ait ? Omnis qui diligit Patrem , diligit Filium.

III. « In hoc cognoscimus , quia diligimus filios Dei¹. » Quid est hoc , fratres ? Paulo ante de Filio Dei dicebat , non de filiis Dei , ecce unus positus est Christus contemplandus nobis , et dictum est nobis , « Omnis qui credit » quod Jesus sic Christus , est ex Deo natus : et omnis » qui diligit qui genuit eum , » id est Patrem , « diligit » eum qui genitus est ex ipso , » id est , Filium Dominum nostrum Jesum Christum. Et sequitur , « In hoc cognoscimus quia diligimus filios Dei : » quasi dicturus esset , In hoc cognoscimus quia diligimus Filium Dei : filios Dei dixit , qui Filium Dei paulo ante dicebat ; quia filii Dei corpus sunt unici Filii Dei ; et cum ille caput , nos membra , unus est Filius Dei. Ergo qui diligit filios Dei , Filium Dei diligit ; et qui diligit Filium Dei , Patrem diligit : nec potest quisquam diligere Patrem , nisi diligit Filium : et qui diligit Filium , diligit et filios Dei. Quos filios Dei ? membra Filii Dei. Et diligendo fit et ipse membrum , et fit per dilectionem in compage corporis Christi : et erit unus Christus amans se ipsum. Cum enim se invicem amant membra , corpus se amat. « Et si patitur unum membrum , compatiuntur » omnia membra ; et si gloriatur unum membrum , con- » gaudent omnia membra. » Et quid secutus ait ? « Vos » autem estis corpus Christi et membra². » Dicebat paulo ante de dilectione fraterna , et ait : « Qui non diligit fra- » trem quem videt , Deum quem non videt quomodo » poterit diligere³ ? » Si autem diligis fratrem , forte fratrem diligis , et Christum non diligis ? Quomodo , quando membra Christi diligis ? Cum ergo membra Christi diligis ,

¹ I Joan. v , 2. — ² I Cor. xii , 26 , 27. — ³ I Joan. iv , 20.

Christum diligis; cum Christum diligis, Filium Dei diligis; cum Filium Dei diligis, et Patrem diligis. Non potest ergo separari dilectio. Elige tibi quid diligas: sequuntur te cætera. Dicas, Deum solum diligo, Deum Patrem. Mentiris: si diligis, non solum diligis; sed si diligis Patrem, diligis et Filium. Ecce, inquis, diligo Patrem, et diligo Filium: sed hoc solum, Patrem Deum et Filium Deum et Dominum nostrum Jesum Christum qui ascendit in cælos, et sedet ad dexteram Patris, illud Verbum per quod facta sunt omnia, « et Verbum caro factum est, et » habitavit in nobis¹, » hoc solum diligo. Mentiris. Si enim diligis caput, diligis et membra: si autem membra non diligis, nec caput diligis. Non expavescis vocem capitis de cælo clamantem pro membris: « Saule, Saule, quid me persequeris²? » Persecutorem suum vocavit persecutorem membrorum suorum: dilectorem suum vocavit dilectorem membrorum suorum. Jam quæ sunt membra ejus, nostis fratres: ipsa est Ecclesia Dei. « In hoc cognoscimus quia » diligimus filios Dei, quia Deum diligimus. » Et quomodo? Non aliud sunt filii Dei, aliud Deus? Sed qui Deum diligit, præcepta ejus diligit. Et quæ sunt præcepta Dei? « Mandatum novum do vobis, ut vos invicem diligatis³. » Nemo se excuset per aliam dilectionem, ad aliam dilectionem; omnino sic se tenet ista dilectio: quomodo ipsa compaginata est in unum, sic omnes qui ex illa pendent, unum facit, et quasi conflatur illos ignis. Aurum est, conflatur massa, et fit unum aliquid: sed nisi fervor charitatis accendat, ex multis in unum conflare non potest. « Quia Deum » diligimus, inde cognoscimus quia diligimus filios Dei. »

IV. Et unde cognoscimus quia diligimus filios Dei? « Quia Deum diligimus, et præcepta ejus facimus⁴. » Suspiramus hic ex difficultate faciendi præceptum Dei.

¹ Joan. 1, 14. — ² Act. ix, 4. — ³ Joan. xiii, 34. — ⁴ I Joan. v, 2.

Audi sequatur. Homo quid laboras amando? amando avaritiam. Cum labore amatur quod amas: sine labore amatur Deus. Avaritia jussura est labores, pericula, trituras, tribulationes: et obtemperaturus es. Quo fine? ut habeas unde impleas arcam, perdas securitatem. Securius forte eras antequam haberes, quam cum habere cœpisti. Ecce quid tibi jussit avaritia: implesti domum, timentur latrones; acquisisti aurum, perdidisti somnum. Ecce quid tibi jussit avaritia: Fac, et fecisti. Quid tibi jubet Deus? Dilige me. Aurum diligis, quæsiturus es aurum, et forte non inventurus: quisquis me quærit, cum illo sum. Amaturus es honorem, et forte non perventurus: quis me amavit, et non ad me pervenit? Dicit tibi Deus, Patronum tibi vis facere, aut amicum potentem: ambis per alium inferiorem. Me ama, dicit tibi Deus: non ad me ambitur per aliquem: ipse amor præsentem me tibi facit. Quid dulcius dilectione ista, fratres? Non sine causa modo audistis in Psalmo, fratres: « Narraverunt mihi » injusti delectationes, sed non sicut lex tua Domine¹. » Quæ est lex Dei? mandatum Dei. Quod est mandatum Dei? novum illud mandatum, quod ideo novum dicitur, quia innovat: « Mandatum novum do vobis, ut vos invicem diligatis². » Audi quia ipsa est lex Dei: Apostolus dicit: « Invicem onera vestra portate, et sic adimplebitis legem Christi³. » Ipsa est consummatio omnium operum nostrorum, dilectio. Ibi est finis: propter hoc currimus: ad ipsam currimus; cum venerimus ad eam requiescemus.

V. Audistis in Psalmo: « Omnis consummationis vidi finem⁴. » Dixit, Omnis consummationis vidi finem: quid viderat iste? Putamus, ascenderat in verticem aliqujus altissimi montis et acutissimi, et perspexerat, et

¹ Psal. cxviii, 85. — ² Joan. xiii, 34. — ³ Galat. vi, 2. — ⁴ Psal. cxviii, 96.

viderat ambitum terræ et circulos orbis universi; et ideo dixit, Omnis consummationis vidi finem? Si hoc laudabile est, oculos carnis quæramus a Domino tam acutos, ut aliquem excelsissimum montem, qui est in terra, requiramus, de cuius cacumine videamus omnis consummationis finem. Noli ire longe: ecce dico tibi, ascende in montem, et vide finem. Christus mons est: veni ad Christum, vides inde finem omnis consummationis. Quis est iste finis? Paulum interroga: « Finis autem præcepti » est charitas de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta¹: » et alio loco: « Plenitudo autem legis charitas². » Quid tam finitum et terminatum quam plenitudo? Etenim, fratres, finem ponit laudabiliter. Nolite putare consumptionem, sed consummationem. Aliter enim dicitur, Finivi panem, aliter, Finivi tunicam. Finivi panem manducando: finivi tunicam intexendo. Et ibi finis sonat, et illic finis sonat: sed tamen panis finitur ut consumatur, tunica finitur ut consummetur: panis finitur ut non sit, tunica finitur ut perfecta sit. Ergo sic audite finem, et quando legitur Psalmus, et auditis, In finem Psalmus David. Assidue auditis hoc in Psalmis, et debitis nosse quod auditis. Quid est, in finem? « Finis enim » Legis Christus est, ad justitiam omni credenti³. » Et quid est finis Christus? quia Christus Deus, et finis præcepti charitas, et Deus charitas: quia Pater et Filius et Spiritus sanctus unum sunt. Ibi tibi finis est: alibi via est. Noli hærare in via, et non pervenire ad finem. Ad quidquid aliud veneris, transi usque quo pervenias ad finem. Quis est finis? « Mihi autem adhærere Deo bonum est⁴. » Adhæsisti Deo, finisti viam: permanebis in patria. Intendite. Pecuniam aliquis quærit, non sit tibi finis: transi tanquam peregrinus. Quære ubi transeas, non ubi remaneas.

¹ 1 Tim. i, 5. — ² Rom. xiii, 10. — ³ Id. x, 4. — ⁴ Psal. lxxii, 28.

Si autem amas, per avaritiam implicatus es: erit tibi avaritia catena pedum: ultra progredi non potes. Transi ergo et hoc: quære finem. Salutem corporis quæris, adhuc noli ibi remanere. Quæ est enim ista salus corporis, quæ morte perimitur, quæ ægritudine debilitatur, frivola, mortalis, fluxa? Quære illam, ne impediat forte morbida valetudo opera tua bona. Ergo non est ibi finis; quia propter aliud quæritur. Quidquid propter aliud quæritur, non est ibi finis: quidquid propter se et gratis quæritur, ibi est finis. Quæris honores, forte ad aliquid agendum quæris, ut peragas aliquid, ut placeas Deo. Noli ipsum honorem amare, ne ibi remaneas. Quæris laudem? Si Dei quæris, bene facis: si tuam quæris, male facis; remanes in via. Sed ecce amaris tu, laudaris: noli gratulari quando in te laudaris: laudare in Domino, ut cantes: « In Domino » mino laudabitur anima mea¹. » Sermonem aliquem bonum dicis, et laudatur sermo tuus? Non laudetur quasi tuus, non est ibi finis. Si ibi ponis finem, finiris: sed non finiris quasi perficiaris, sed finiris ut consumaris. Ergo non laudetur sermo tuus quasi abs te, quasi tuus. Sed quomodo laudetur? Quomodo dicit Psalmus: « In Deo » laudabo sermonem, in Deo laudabo verbum². » Ex hoc fit ut fiat in te quod sequitur: « In Deo speravi, non » timebo quid faciat mihi homo. » Quando enim omnia tua in Deo laudantur, non timetur ne pereat laus tua; quia non deficit Deus. Ergo transi et ipsam.

VI. Videte fratres quanta transimus, in quibus non est finis. His utimur quasi in via; quasi in mansionibus stabulorum reficimur, et transimus. Ubi ergo finis? « Dilectissimi, » filii Dei sumus, et nondum apparuit quid erimus³: » hic dictum est in hac epistola. Adhuc ergo in via sumus: adhuc quocumque venerimus transire debemus, usque

¹ Psal. xxxiii, 3. — ² Id. lv, 5. — ³ 1 Joan. iii, 2.

quo perveniamus ad aliquem finem. « Scimus quia cum » apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum » sicuti est¹. » Iste finis : ibi perpetua laudatio, ibi semper alleluia sine defectu. Ergo ipsum finem dixit in Psalmo : « Omnis consummationis vidi finem². » Et quasi diceretur illi, Quis est finis quem vidisti? Latum mandatum tuum valde. Ipse est finis, latitudo mandati. Latitudo mandati charitas est : quia ubi est charitas, non sunt angustiae. In ipsa latitudine erat Apostolus, cum diceret : « Os nostrum patet ad vos, o Corinthii, cor nostrum dilatatum » est : non angustamini in nobis³. » Ideo ergo latum mandatum tuum valde. Quod est latum mandatum? « Mandatum novum do vobis, ut vos invicem diligatis⁴. » Charitas ergo non angustatur. Vis non angustari in terra? in lato habita. Quidquid enim tibi fecerit homo, non te angustat; quia illud diligis, quod non nocet homo : Deum diligis, fraternitatem diligis, legem Dei diligis, Ecclesiam Dei diligis : sempiterna erit. Laboras in terra, sed pervenies ad fructum promissum. Quis tibi tollit quod diligis? Si nemo tollit tibi quod diligis, securus dormis : imo securus vigilas, ne dormiendo perdas quod diligis. Non enim frustra dictum est : « Illumina » oculos meos, ne quando obdormiam in morte⁵. Qui claudunt oculos contra charitatem, obdormiscunt in concupiscentiis delectationum carnalium. Evigila ergo. Delectationes enim sunt, manducare, bibere, luxuriari, ludere, venari : pompas istas vanas, omnia mala sequuntur. Numquid nescimus quia delectationes sunt? Quis neget quia delectant? Sed plus diligitur Lex Dei. Clama contra » tales suasores : « Narraverunt mihi injusti delectationes, sed non sicut lex tua Domine⁶. » Ista delectatio

¹ 1 Joan. iii, 2. — ² Psal. cxviii, 96. — ³ 2 Cor. vi, 2. — ⁴ Joan. xiii, 34. — ⁵ Psal. xii, 4. — ⁶ Id. cxviii, 85.

manet. Non solum manet quo venias, sed etiam revocat fugientem.

VII. « Hæc est enim dilectio Dei, ut præcepta ejus servemus¹. » Jam audistis : « In his duobus præceptis » tota Lex pendet et Prophetæ². » Quomodo noluit te dividere per multas paginas? In his duobus præceptis tota Lex pendet et Prophetæ. In quibus duobus præceptis? « Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex » tota anima tua, et ex tota mente tua; et diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus præceptis » tota Lex pendet et Prophetæ. » Ecce de quibus præceptis narrat tota ista epistola. Tenete ergo dilectionem, et securi estote. Quid times ne male facias alicui? Quis male facit ei quem diligit? Dilige, non potest fieri nisi bene facias. Sed forte corripis? Amor hoc facit, non sævitia. Sed forte cædis? Ad disciplinam facis; quia amor ipsius dilectionis non te permittit negligere indisciplinatum. Et fit quodam modo quasi diversus fructus et contrarius, ut aliquando odium blandiatur, et charitas sæviat. Nescio quis odit inimicum suum, et fingit illi amicitiam : videt illum facere aliquid mali, laudat : vult eum esse præcipitem, vult cæcum ire per abrupta cupiditatum suarum, unde forte non redeat : laudat, quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suæ³; adhibet illi unctionem adulationis suæ : ecce odit, et laudat. Alter videt amicum suum tale aliquid facere, revocat : si illum non audiat, profert verba etiam castigationis, objurgat, litigat : aliquando venit ad hanc necessitatem ut litiget. Ecce odium blanditur, et charitas litigat. Noli attendere verba blandientis, et quasi sævitiam objurgantis : venam inspicere, radicem unde procedant quære. Ille blanditur ut decipiat, iste litigat ut corrigat. Ergo non opus est, fra-

¹ 1 Joan. v, 3. — ² Matth. xxii, 40. — ³ Psal. ix, 3.

tres, ut per nos distendatur cor vestrum : impetrate a Deo ut diligatis invicem. Omnes homines, etiam inimicos vestros diligatis : non quia sunt fratres, sed ut fratres sint ; ut semper fraterno amore flagretis, sive in fratrem factum, sive in inimicum, ut frater fiat diligendo. Ubi- que fratrem diligitis, amicum diligitis. Jam tecum est, jam in unitate enim catholica tibi conjunctus est. Si bene vivis, fratrem diligis factum ex inimico. Sed diligis aliquem qui nondum credidit Christo, aut si credidit Christo, ut dæmones credit, reprehendis vanitatem ipsius. Tu dilige, et fraterno amore dilige. Nondum est frater, sed ideo diligis ut sit frater. Ergo tota dilectio nostra fraterna est erga Christianos, erga omnia membra ejus. Disciplina charitatis, fratres mei, robur, flores, fructus, pulchritudo, amoenitas, pastus, potus, cibus, amplexus, sine satietate est. Si sic nos delectat peregrinos, in patria quomodo gaudebimus ?

VIII. Curramus ergo, fratres mei, curramus, et diligamus Christum. Quem Christum ? Jesum Christum. Quis est iste ? Verbum Dei. Et quomodo venit ad ægrotos ? « Verbum caro factum est, et habitavit in nobis¹. » Completum est ergo quod Scriptura prædixit : « Oportebat Christum pati, et resurgere tertia die a mortuis². » Corpus ipsius ubi jacet ? Membra ipsius ubi laborant ? Ubi esse debes, ut sub capite sis ? « Et prædicari in nomine » ejus poenitentiam et remissionem peccatorum per omnes gentes, incipiens ab Jerusalem³. » Ibi diffundatur charitas tua. Dicit Christus et Psalmus, id est, Spiritus Dei : « Latum mandatum tuum valde : et nescio quis » ponit in Africa fines charitatis⁴. » Extende charitatem per totum orbem, si vis Christum amare : quia membra Christi per orbem jacent. Si amas partem, divisus es : si

¹ Joan. 1, 14. — ² Luc. xxiv, 46. — ³ Ibid. 47. — ⁴ Psal. cxviii, 96.

divisus es, in corpore non es : si in corpore non es, sub capite non es. Quid prodest quia credis, et blasphemas ? Adoras illum in capite, blasphemas in corpore. Amat ille corpus suum. Si tu te præcidisti a corpore ipsius, caput non se præcidit a corpore suo. Sine causa me honoras, clamat tibi caput desuper : sine causa me honoras. Tanquam si velit tibi aliquis osculari caput, et calcare tibi pedes : forte caligis clavatis contereret pedes tuos, volens tibi tenere caput, et osculari : nonne inter verba honorantis clamares et diceres, Quid facis homo ? Calcas me. Non diceres, Calcas caput meum ; quia caput honorabat : sed plus clamaret caput pro membris calcatis, quam pro se, quia honorabatur. Nonne clamat ipsum caput, Nolo honorem tuum, calcare me noli ? Jam tu dic si potes, Quare te calcavi ? dic illud capiti, Te osculari volui, amplecti volui. Sed non vides o stulte, quia quod vis amplecti per quamdam compagem unitatis pervenit ad id quod calcas ? Susum me honoras, jusum me calcas. Plus dolet quod calcas, quam gaudet quod honoras : quia quod honoras, dolet pro eis quos calcas. Quomodo clamat lingua ? Dolet mihi. Non dicit, Dolet pedi meo : sed, Dolet mihi, dicit. O lingua, quis te tetigit ? quis percussit ? quis stimulavit ? quis pupugit ? Nemo, sed conjuncta sum eis quæ calcantur. Quomodo vis non doleam, quando non sum separata ?

IX. Dominus ergo noster Jesus Christus ideo ascendens in cœlum die quadragesimo, commendavit corpus suum qua habebat jacere, quia vidit multos honoraturos se, quia ascendit in cœlum ; et vidit quia honor ipsorum inutilis est, si conculcant membra ipsius in terra. Et ne quis erraret, et cum adoraret caput in cœlo, calcaret pedes in terra, dixit ubi essent membra ipsius. Ascensurus enim dixit verba novissima, post ipsa verba non est locutus in

terra. Ascensurum caput in cœlum, commendavit membra in terra; et discessit. Jam non invenis loqui Christum in terra: invenis illum loqui, sed de cœlo. Et de ipso cœlo quare? quia membra calcabantur in terra. Persecutori enim Saulo dixit desuper: « Saule, Saule, quid me persequeris¹? » Ascendi in cœlum, sed adhuc in terra jaceo: hic ad dexteram Patris sedeo, ibi adhuc esurio, sitio, et peregrinus sum. Quomodo ergo corpus commendavit in terra ascensurus? « Cum interrogarent illum Discipuli, Domine, si hoc in tempore præsentaberis, et quando regnum Israël? Respondit iturus, Non est vestrum scire tempus quod Pater posuit in sua potestate²: » sed accipietis virtutem Spiritus sancti supervenientem in vos, et eritis mihi testes. » Videte qua diffundat corpus suum, videte ubi se calcari non vult: « Eritis mihi testes in Jerusalem, et in totam Judæam, et Samariam, et usque in totam terram. » Ecce qua jaceo qui ascendo. Ascendo enim, quia caput sum: jacet adhuc corpus meum. Qua jacet? per totam terram. Cave ne percutias, cave ne violes, cave ne calces: novissima verba Christi sunt ista, ituri in cœlum. Considerate languentem in lecto hominem, in domo jacentem et maceratum ægritudine, proximum morti, anhelantem, jam animam quodam modo inter dentes habentem, qui forte sollicitus de aliqua re cara sibi, quam multum diligit, veniat illi in mentem, et vocet hæredes suos et dicat, Rogo vos, facite hoc. Tenet quodam modo violenter animam, ne ante exeat quam illa verba firmentur. Cum illa verba novissima dictaverit, efflat animam: tollitur cadaver in sepulcrum. Hæredes ipsius quomodo meminerunt novissima verba morientis? Quomodo, si quis existat qui dicat eis, Nolite facere: quid ergo illi dicant? Ergo non facio quod mihi pater meus

¹ Act. ix, 4. — ² Id. i, 6, etc.

efflans animam novissime mandavit, quod ultimum sonuit in aures meas, proficiscente hinc patre meo? Quævis alia verba ipsius aliter possum habere, novissima verba me plus tenent: non eum vidi amplius, non audivi loquentem. Fratres, cogitate visceribus christianis, si hæredibus sunt tam dulcia, tam grata, tam magni ponderis verba ituri in sepulcrum: hæredibus Christi, qualia debent esse verba novissima, non redituri in sepulcrum, sed ascensuri in cœlum? Namque ille qui vixit et mortuus est, rapitur ad alia loca anima ipsius, corpus ipsius ponitur in terra: an fiant illa verba, an non fiant, non ad eum pertinet: jam aliud agit, aut aliud patitur: aut in sinu Abrahæ gaudet, aut in igne æterno aquæ modicum desiderat; in sepulcro autem ipsius jacet cadaver sine sensu, et custodiuntur verba novissima morientis¹. Quid sibi sperant illi qui verba novissima sedentis in cœlo non custodiunt, videntis desuper an contemnantur, an non contemnantur? illius qui dixit: « Saule, Saule, quid me persequeris²? » qui servat ad iudicium quidquid videt pati membra sua?

X. Et quid nos fecimus; inquit? nos sumus passi persecutionem, non fecimus. Vos fecistis o miseri: primo, quia divisistis Ecclesiam. Major est machæra linguæ quam ferri. Superba fuit ancilla Saræ Agar: et afflicta est a domina sua propter superbiam. Disciplina erat illa, non poena. Ideo cum recessisset a domina sua, quid ei dixit Angelus? « Revertere ad dominam tuam³. » Sic ergo carnalis anima, tanquam ancilla superba, si forte aliquas molestias passa es propter disciplinam, quid insanis? Redi ad dominam tuam, tene dominicam pacem. Ecce profertur Evangelia, legimus qua diffunditur Ecclesia: disputatur contra et dicitur nobis, Traditores. Cujus rei

¹ Luc. xvi, 22, etc. — ² Act. ix, 4. — ³ Gen. xvi, 9.